

Leo Trotskij

De viktigaste uppgifterna och svårigheterna i det ekonomiska uppbygget

(Anförande på möte med RKP(b)s moskvakommitté 6 januari 1920)

Tack vare kolossala ansträngningar från vårt parti har det militära läget ljusnat betydligt. Som följd därav har också vårt internationella diplomatiska läge förbättrats. Men om vi ändå summerar allt, så är vårt läge idag sämre än när det varit som värst och vitgardistiska band hotade oss från alla håll. Under det senaste halvåret har vårt ekonomiska läge försämrats så till den grad, att våra militära och internationella framgångar inte uppväger denna tillbakagång. Detta måste sägas med en gång. I vissa tidningar, som i nyårsöversikterna i *Ekonomitjeskaja Zjizn*, kan vi ex.vis finna en artikel som andas en helt ogrundad optimism. Artikelförfattaren, kamrat Miljutin, åtnjuter stor auktoritet, men jag tycker den optimism nämnda artikel andas på intet sätt är berättigad.

Saken framställs så, att vi visserligen befinner oss i ett svårt läge, men att det mesta ändå går oss väl i händerna, att allt systematiskt blir bättre och att vi har ljusa framtidsutsikter. Men detta är inte sant. Det kan vi utläsa av uppgifter som återges i samma nummer av *Ekonomitjeskaja Zjizn*. Om vi i grova drag ska beskriva vårt ekonomiska läge, så kan man säga följande: Föreställ er att ytan på detta bord är nollpunkten och att olika produktionsgrenar, såsom metallindustrin, bränsleframställningen, textiltillverkningen osv, befinner sig på en viss nivå ovanför bordsytan. Då kan man säga att utvecklingslinjen för vår ekonomi, inom alla dess grenar, går mot nollpunkten. En bransch kanske behöver ett år, en annan bransch halvannat år osv för att nå nollpunkten – men i allmänhet är riktningen den inom hela vår ekonomi, att alla branscher faller från ganska låg höjd ner mot nollpunkten. Detta måste vi ha fullkomligt klart för oss.

Folkhushållningens viktigaste element är följande: 1) teknisk utrustning, 2) bränsle, 3) metaller (järn, stål, tackjärn), bomull och andra råmaterial m.m. – samt 4) – en levande mänsklig arbetskraft.

Hur har vi det då med bränslet? Ni vet att vi varit avskurna från våra viktigaste bränslekällor, från Donetsk och den kaukasiska oljebassängen. Kol och olja tillfredsställde tidigare 75 % av vårt bränslebehov. Resterande 25 % utgjordes väl av ved, torv osv. Nu tvingas vi ersätta 100 % av vårt bränslebehov med ved, samtidigt som vi naturligtvis fått sänka kraven till rena svältnormen. Av denna ytterst minimala norm, som Folkkommisariernas råd fastställt till 9 miljoner kubik, har vi lyckats skaffa fram 35 %, alltså lite mer än en tredjedel.

På metallurgins område ser vi samma bild. Våra viktigaste leverantörer av metall finns i landets södra delar, varifrån vi tidigare fick 70-75 % av hela volymen, resten kom från Ural. Under en tid var vi avskurna från Donetsk och Krivoj Rog. Under den korta tid som gick efter att de hade återerövrats, kunde vi bara utnyttja det som tidigare producerats. Sedan hamnade dessa platser åter i de vitas händer för några månader. Nu håller vi åter på att inrätta oss på dessa ställen. När ekonomin blir återuppbyggd i dessa regioner, det vet ingen. Vi har likaså tagit tillbaka Ural och där har arbetarna gjort betydelsefulla ansträngningar.

Men vilka är då resultaten? Ural stod tidigare för ca 20 % av den metallurgiska produktionen. I de olika järnverken och inom deras olika grenar har vi återskapat mellan 25 och 38 % av det vi hade tidigare, alltså någonstans mellan en fjärdedel och en tredjedel av förkrigsvolymen, eller den volym Ural hade i början av kriget, dvs, innan industrin rasade samman. Dessutom är den produktionen knuten till masugnar och valsverk, alltså till de järnverksavdelningar där man ”tager vad man haver”, kan utgå från tidigare framställt råjärn och först efter en längre

tid kan tempot sjunka. När de väl har förbrukat sina råvaror kommer de att tvingas ner på samma låga produktionsnivå som alla de andra avdelningarna.

Sammantaget kan sägas, att där vi tidigare framställde hundra pud järn, kan vi nu bara räkna med fem. Tar vi t.ex. textilindustrin, så är den naturligtvis beroende av samma bränsle, maskiner och arbetskraft, varför bilden givetvis är densamma.

Låt oss ta frågan om arbetskraften. Där är läget kanhända sämst. Arbetskraften är helt desorganiserad. Den är atomiserad, desorganiserad och spridd för all världens vindar – mestadels pga revolutionens händelseförlopp. Arbetarklassens bästa element har under åren satts in i administrativt arbete i sovjeterna eller kastats in i armén, varifrån många helt enkelt styrts stegen ut på landsbygden.

De för oss mest värdefulla skikten, mest kvalificerade, intelligentaste, mest utvecklade och energiska arbetarna, har på ett djävulsk sätt minskat i antal och nästan försvunnit ur produktivt arbete av de huvudskäl jag nämnde, främst pga av försörjnings- och bränsleskäl. Den amerikanske ingenjören Killy – som är taylorist och anlant till vårt land för att taylorisera ekonomin, och som hyst förhoppningar om att den nationaliserade ekonomin skulle tjäna som bra grund för tayloriseringen, för en på vetenskap och förnuft grundad ekonomisk utveckling – tecknar idag tillståndet inom vår industri i de mörkaste färger.

Enligt hans beräkningar är arbetsfrånvaron så hög som 50 %, medan arbetarna ägnar upp till 80 % av sin energi åt att på individuell väg skaffa sig mat för dagen, och alltså bara 20 % av energin åt produktivt arbete. Jag har inte kontrollerat dessa uppgifter, men Killy är en människa som är betrodd i Amerika, en som frivilligt kommit till Ryssland för att hjälpa oss och är ansedd som en fullständigt ärlig och hängiven person. I Amerika åtnjuter han stor auktoritet som industrialist. Hans uppgifter och siffror förtjänar därför minst lika stor tilltro som våra sovjetiska statistikers siffror, desto mer som de inte strider mot varandra.

Låt oss ta frågan om transportsektorn. Den har nämligen vårt bottenrekord, dvs – hur illa vi än ligger till vad gäller livsmedelsförsörjningen och industrin, så är läget för transportsektorn värst. När det gäller övriga branschers utveckling är det just transportsektorn som utgör flaskhalsen. Det känner varenda annan bransch mycket väl igen. Knäckfrågan för transportsektorn hänger intimt samman med våra ånglok. Vi har inga möjligheter att tillverka nya ånglok i någon större omfattning. I sin rapport säger ingenjör Killy, att vårt lands framtid hänger på industrin, industrins framtid på transportsektorn, som i sin tur hänger på ångloksreparationerna. Man skulle alltså kunna säga att hela landets framtid hänger på att ångloken repareras. Jag tror han har helt rätt. Han säger också att ingenjörer räknat ut, att vårt järnvägsnät kommer att bryta samman i slutet av den här vintern. Han påstår sig inte ha några botemedel mot detta, han konstaterar bara, att han inte kan föreställa sig hur detta land ska kunna klara sig utan sina järnvägstransporter. Här sammanfaller hans observationer med de fallstudier som gjorts av vårt Folkkommisariat för vägar och kommunikationer.

Kamrat Lomonosov, som åtnjuter stor auktoritet i järnvägsfrågor, är teoretiker, expert och sympatisör till vårt parti, och har kommit från Amerika tillsammans med Killy, har nu tagit sig an denna sak. I Försvarsrådet har han visat upp ett diagram av vilket framgår följande: Om minskningen av antalet lokreparationer fortsätter i samma takt som hittills, kommer vi någon gång under 1920 – under vintern eller sommaren – inte att ha ett enda funktionsdugligt ånglok.

Jag vill läsa upp några siffror för er ur *Ekonomitjjeskaja Zjizn*: 1916 hade vi 17 % trasiga lok, 1917 hade denna procent ökat till 29, året därpå till 47 och 1919 hade vi 51,5 % trasiga lok. Man bör också hålla i minnet, att det inte bara är antalet trasiga ånglok som ökar, utan också att det ökar i allt snabbare takt. Går det lika snabbt som på senaste tiden kommer vi att falla

mot noll och då kan vi mycket väl stå utan ett enda funktionsdugligt lok framåt hösten eller vintern.

Detta är de viktigaste data som idag kännetecknar läget för vår industri. Det vore fullkomligt lättsinne att hysa några som helst illusioner vad gäller det här tillståndet. Rent allmänt kan man säga, att därest vi håller fast vid de medel, rutiner och metoder som tillämpas idag, kommer hastigheten i förbättringarna inte alls att motsvara hastigheten i de försämringar som äger rum på alla områden. I så fall närmar vi oss oundvikligen ett sammanbrott.

Varken ett lands liv eller en enskild människas liv utvecklas någonsin efter en rät linje, dvs antingen uppåt eller nedåt. I själva verket följer utvecklingen alltid en sicksackrörelse, men när ett lands ekonomi väl börjar vackla hamnar den alltid i ett tillstånd som bär utför. Vi närmar oss den punkten då allting på en gång kan kollapsa. Det kan komma en tid då vi inte har ens 50 % funktionsdugliga ånglok – utan bara 25 % – men det betyder i sin tur, att allt går åt helvete, ty 25 % funktionsdugliga ånglok, det är exakt vad vi behöver för de absolut mest nödvändiga militära transporterna och för att i någon mån förse Moskvas och Petrograds arbetare med livsförnödenheter. Vi kan ju inte bara avstå från detta, men när antalet funktionsdugliga ånglok börjar närma sig 25 %, då går det inte frakta några material, ja, inga råvaror alls. Då blir det ett fullständigt sammanbrott. Då är det lönlöst att den närmaste tiden ens prata om industri överhuvudtaget och än mindre, förstås, om någon centraliserad industri.

Vi tvingas sannolikt tala om för massorna, att ruin och sammanbrott hotar hela vår rådsrepublik. Först och främst måste vi göra denna sak helt klar för oss, utan att dölja och försköna någonting, och därefter ställa frågan om tänkbara utvägar.

De saker som kännetecknar tillståndet inom industrin visar oss samtidigt på var utvägarna finns. Om frågan gäller bränslet, då ska vi satsa på bränsle, om frågan gäller den tekniska utrustningen, då är det den vi ska satsa på, om frågan gäller arbetskraften, då måste det satsas på arbetskraften osv. Här är riktlinjerna för vårt arbete helt klara. Men den närmaste tiden är det omöjligt för oss att skaffa ny teknisk utrustning. Kanhända lyckas vi köpa en del ånglok och annat från Amerika, men det är ingenting vi kan lita på. Vi måste prata om sådant vi kan åstadkomma i vårt land under pågående blockad. Eftersom frågan gäller teknisk utrustning tvingas vi bara räkna med den vi redan har och att ta hand om den efter bästa förmåga. Vi har massor av maskiner som står stilla för att vi saknar bränsle. Då måste vi satsa på bränsleförsörjningen med hjälp av levande arbetskraft. Då vi inte kan räkna med nya faktorer i form av maskiner, i form av färdigt bränsle – eftersom dessa saker bara inte finns – handlar egentligen allt om den levande arbetskraft som kan uppbringas inom landet. Det finns bara inga andra hävstänger med vars hjälp vi skulle kunna vända den ekonomiska utvecklingen.

Arbetskraften består av följande komponenter: För det första, av arbetarklassens mest kvalificerade element, dvs arbetare som kan spela en organiserande och ledande roll; för det andra, av arbetare med enkel yrkesutbildning, dvs personer som är väl insatta i en viss bransch och där är oersättliga – naturligtvis bara fram till dess det växer upp en ny generation som kan detta yrke; och slutligen, för det tredje, av okvalificerade, ej yrkesutbildade grovarbetare.

I början av mitt anförande nämnde jag arbetskraftsläget. Det är den kvalificerade arbetskraften – själva grundpelaren för vårt parti – som fått ta emot de värsta stötarna, först och särskilt i sovjetmaktens initialskede och därefter när vi byggde upp vår armé. Senare har hungern jagat en betydande del av de kvalificerade arbetarna ut på landsbygden. Under de förhållanden som rått såväl före som efter kriget, då vi haft stor brist på kvalificerad arbetskraft, har en betydande del – och säkert de allra bästa av arbetarna – tagits ur produktionen under skilda slagord: Arbetare – ut till landet för att ordna med livsmedelsförsörjningen; arbetare – in i armén; arbetare – ut i kriget osv.

Inget av detta hade kunnat undvikas. Det utlöstes av självbevaringsdriften mest elementära krav. Naturligtvis finns ingen enda vettig människa som skulle vilja påstå, att vi slösade med arbetskraften alldeles i onödan. Naturligtvis har långt ifrån alla av dessa arbetare stupat. Vi kan räkna med att det kanske var 10-15 procent som föll i strid och för alltid är borta. Men den kvalificerade arbetskraft som överlevde måste vi nu leta rätt på och bokföra. Och hur ska det gå till? Först och främst bör vi leta i alla sovjetinstitutioner, från Folkkommisariernas råd och Centrala exekutivkommittén och ner till alla verkställande myndigheter på sockennivå – överallt går det att hitta kvalificerade arbetare. Parollen måste bli ”Proletärer – till maskinerna!”. Det är den första paroll vi idag måste ställa.

I armén finns f.n. ett mycket stort antal kvalificerade arbetare. Vidare finns där 120 tusen kommunister, dvs fanns före partikampanjen. Nu är de med all säkerhet betydligt fler, säkerligen inte färre, förmodligen minst 150 tusen, kanhända t.o.m. 200 tusen. Partiets kärntrupp i armén består av några tiotusental medlemmar. Det är proletärer från olika städer. Vi måste ta tag i dem, de måste demobiliseras i militär mening, men samtidigt mobiliseras för arbetsfronten.

Många av dem är helt underbara organisatörer. Alla dessa arbetare måste bokföras – ett arbete som f.ö. redan pågår. Vi håller på att införa något som kallas *Rödarmistens tjänstebok*, där en av punkterna är: ”Ditt yrke före militärtjänsten”. Naturligtvis räcker inte bara den frågan, varför vi ställer även kompletterande frågor för att utforska varje rödarmists produktionsvärde för republiken. Alla dessa registerkort samlas sedan in och när det blir dags för demobilisering ska varje rödarmist veta exakt vart han ska styra stegen.

Till min stora förvåning skriver kamrat Rykov i sin artikel apropå mina teser så här: ”Jag menar, att det är för tidigt att prata om demobilisering”. Vad då prata om demobilisering? Vi pratar inte bara om demobilisering, det pågår faktiska förberedelser för en sådan och dessa förberedelser har hållit på i ett halvår. Vi kan väl inte sätta igång och utarbeta demobiliseringsnormer när demobiliseringen redan är ett faktum?! I så fall för den inget gott med sig. Det är därför vi sedan ett halvår håller på med våra teoretiska förberedelser. Och händelseutvecklingen visar att vi sannerligen inte haft för bråttom. I ett välordnat land finns naturligtvis alltid färdiga demobiliseringsplaner. Hur demobiliseringen gick till på Kerenskij's tid, den saken känner ni alla till. Förutom demobiliseringsplan har vi också en plan som går ut på att använda den kvalificerade arbetskraft som finns i armén i form kommissarier, befälhavare och rödarmister. Här kan vi alltså hämta en del. En annan del hittar vi i sovjetinstitutionerna.

Och när man påstår att jag, i de av mig föreslagna planerna, skulle ignorera fackföreningarna, vill jag säga att detta bara är svammel. Den arbetare som gått in i armén eller försvunnit ut på landsbygden, den arbetaren är inte längre fackföreningsmedlem. Han är förlorad för fackföreningen. Naturligtvis är det så, att om kamrat Tomskij vänder sig till mig och begär att den eller den kamraten bör få lämna armén för att istället ägna sig åt fackligt arbete, då brukar vi bifalla den begäran – men då handlar det ju vanligtvis bara om att fackliga toppmän återvänder till arbeten inom fackföreningsrörelsen. Vad däremot gäller alla andra, dvs tiotusentals arbetare, tiotusentals yrkesskickliga arbetare, som finns i armén, så har de förlorat sin betydelse för fackföreningarna och de finns heller inte i deras medlemsmatriklar. Arbetare som fått administrativt arbete i sovjeterna eller blivit representanter för olika exekutivkommittéer på läns- och kommunnivå osv – dessa arbetare är likaså försvunna för fackföreningarna. För att nu inte tala om de arbetare som helt enkelt flytt ut på landet för att kunna skaffa sig mat för dagen.

Sålunda gäller frågan hur vi ska ta hand om alla arbetare som för den fackliga rörelsens del är ”döda”. Vilken apparat kan göra det? Inom sovjetinstitutionerna är det en uppgift för Folkkommisariatet för inrikesfrågor, inom armén kan militärapparaten sköta om detta, på landsbygden är det en uppgift för militärens lokala värnpliktskontor och för

inrikeskommissariatets lokalkontor. De två sistnämnda apparaterna hör intimt ihop, vilket inte minst framgår av den granskningsnämnd som de två apparaterna tillsammans bildat.

M.a.o. gäller det främst att ta hand om detta skikt av kvalificerade arbetare eller arbetare med enkel yrkesutbildning. I andra hand måste vi mobilisera okvalificerade, ej yrkesutbildade, främst bönder. De arbetsområden inom vilka dessa arbetare ska sättas in, kan indelas i två. I främsta rummet gäller det brådskande och trängande arbeten som måste utföras – ex.vis att sköta snöröjningen längs våra järnvägar, att reparera vägar, särskilt i områden vi nu håller på att återta och där vägar och broar är förstörda; därefter gäller det att bygga arbetarbostäder; vidare jordbruksarbeten i sovjetlantbruken, särskilt i glesbygdsområden, där det finns ödegårdar som ingen – varken privatpersoner, bygemenskap eller sovjeter – äger; sedan att satsa arbetskraften på kol-, torv- och skifferbrytning.

Ja, jag skulle kunna räkna upp en hel rad andra områden där denna arbetskraft är ett trängande behov. Nu börjar vi få in en viss planmässighet i arbetet. Vi har haft ett sammanträde inom kommissionen, där vi utarbetat en plan för mobilisering av arbetskraft för snöröjnings- och skogsarbete i enlighet med den allmänna arbetspliktens principer. Kommissionen, som består av folk från Folkkommissariatet för inrikesfrågor, Folkkommissariatet för arbetsfrågor och fackföreningsrörelsen, har behandlat dessa frågor och fastställt normer. Men vi behöver en viss mobiliseringsplan för hela landet, för olika arbetsområden, en plan liknande den som militärförvaltningen har, fast naturligtvis en mycket bättre plan än den militära.

Denna mobiliseringsplan ska, för det första, bestå däri att alla berörda inrättningar ska veta hur stor befolkning som finns i ett visst område, befolkningens ålderssammansättning, hur många friska respektive sjuka det finns i varje åldersgrupp, hur mobiliseringen bör ske och hur de mobiliserade ska fördelas på olika regioner. En mobilisering för folkhushållningens behov kräver att vi behandlar en hel rad olika frågor: När, i vilket guvernement, vilken del av befolkningen, vilka åldersgrupper – ska t.ex. mobiliseras för snöröjning, för skifferbrytning osv. Vilka regioner är lättast att mobilisera med tanke på transportsektorns svårigheter och så att rekryteringen blir till minsta förfång för bondehushållen själva. Vi måste ha en färdig plan och en apparat som förverkligar planen.

Våra fackföreningar kan inte utföra detta arbete. Däremot kan detta arbete göras med hjälp av den apparat Folkkommissariatet för inrikesfrågor förfogar över och den kan få använda sig av militära tvångsåtgärder så länge bönderna ännu inte insett hur mekaniken i ekonomin fungerar och innan denna ekonomi visar sig ha så stora fördelar att bönderna engagerar sig frivilligt. Fram till dess kommer det att finnas inslag av tvång när vi genomför den allmänna arbetsplikten – precis på samma sätt som det finns tvångsinslag i värnplikten. Vad gäller arbetet med själva planen, dess utformning, regelverk och liknande, kommer fackföreningarna naturligtvis att ha en enorm betydelse. Givetvis, eftersom detta just är deras område. Men däremot är det alldeles nödvändigt att koppla in den militära förvaltningen ex.vis för att kunna registrera befintlig arbetskraft.

Tvångsinslag är absolut nödvändiga. Till det måste fogas ytterligare en omständighet, nämligen att den militära förvaltningen – som vi ärvt från tidigare – är den enda institution som har rutin och vana av att arbeta och umgås med stora folkmassor i riksomfattning. Vår ekonomi var tidigare privat och allt som hade med arbetskraft och varudistribution att göra, styrdes av marknadens lagar, av konkurrensens lagar. Då fanns ingen centraliserad statsvilja som bestämde vad som skulle göras. Enda institutionen med en bestämd plan, där man hade att handskas med massor av människor, som fick förflytta, mobilisera och förse människor med kläder i stora mängder – det var den militära apparaten.

Här måste jag uppehålla mig lite vid vänstersocialistrevolutionärernas attityd till militarismen. Den borgerliga militarismen¹ har två kännetecken: Å ena sidan är den en exempellös form av klassherravälde, men – å andra sidan – befäster den också den borgerliga civilisationens bästa

landvinningar genom att driva allt med största möjliga precision, eftersom bristande noggrannhet kan utsätta militären för dödsfara. Den härskande principen är ”Verkställ ordern, rapportera hur den verkställts!”. Inte mindre viktig är en bestämd ansvarsfördelning, att alla vet vems ansvaret är osv. Den principen sköts inom det militära med sådan punktlighet som ingen annanstans. Det föreskrivs i den interna tjänstestadgans bestämmelser och den kompletterande disciplinstadgan. Slutligen – militarismen tvingar också fram landets framåtskridande. T.o.m. ett på teknikens område mycket efterblivet land strävar alltid att jämföra sig med det militärtekniskt mest avancerade landet och försöker skaffa sig samma slags artilleri och handeldvapen m.m. som detta land. Om man ser på militarismen som blott och bart en inkarnation av barbari och grymhet, ser man hela saken på samma sätt som vänstersocialistrevolutionärerna.

Å ena sidan kan man alltså i militarismen se själva klassbarbariet förkroppsligat i officerarnas och generalernas attityder till sina soldater, men å andra sidan är militarismen förknippad med en hierarki av preciserad ansvarsfördelning, där var och en känner sitt ansvar och vet att han kan få betala med sitt huvud. Det sistnämnda är ett exceptionellt särdrag för militarismen. Alla som arbetar inom den sovjetiska ekonomin måste genomsyras av ett sådant medvetande. ”Verkställ ordern, rapportera hur den verkställts”. En ekonomisk plan kan vara bra eller dålig, men den förlorar varje mening om den inte verkställs i tid. Hela sakens kärna är ju, att det som är nödvändigt ska verkställas inom angivna tidsramar. ”Du ska handla likadant när ledningen inte ser dig, som då, när ledningen har ögonen på dig”, det är en regel som kräver självkontroll och för att kunna agera krävs medborgerlig ansvarskänsla. Det är också viktigt med riktiga rapporter så att var och en har klart för sig vad han har och inte har. Kamrater som arbetar inom militärförvaltningen har förstått betydelsen av exakta rapporter.

En hel rad kännetecken hos militarismen – dock inte i vänstersocialistrevolutionärernas definition av ordet – sammanfaller med det som vi brukar kalla Taylorism. Vad är då taylorismen?² Å ena sidan är den en förfinad form för exploatering av arbetskraften, den mest hänsynslösa utsugning, där varje rörelse, varje andhämtning räknas och noteras av kapitalets tidsstudiemän så att dessa rörelser, denna andhämtning, ska kunna omvandlas i profit. Å andra sidan är den ett system för förnuftig och korrekt mänsklig energiåtgång i produktionsprocessen. Här är det forskare som studerar arbetaren, noterar arbetarens rörelser, praktiska såväl som opraktiska rörelser, och kan sålunda få fram vilka rörelser som är de mest praktiska. Varje socialistisk husbonde måste fullt ut lära sig denna sida av taylorismen. Och granskar vi militarismen ska vi finna, att den i visst avseende alltid stått nära taylorismen. Jämför massans rörelse med ett militärförbands rörelse, att gå i takt med att gå i otakt – så finner ni den militära ordningens fördel. Det är ingen tillfällighet att folk vid organiserade demonstrationer försöker gå i takt, så att deras rörelser blir snabbare, förnuftigare och riktigare.

Det är alltså för taylorismens positiva och kreativa sidor som dess metoder bör användas och tillämpas. Jag tvivlar inte på, att de tiotusentals arbetare som nu återvänder från armén, där de inte längre var slavar utan medvetna om vad de varit med om att bygga, nu tar med sig sina vanor och rutiner in i ekonomin och industrin. Utan denna strävan skulle det inte finnas någon räddning för oss. Men denna strävan finns hos arbetarklassens blomma, även hos dem som inte genomgått arméns hårda skola, ty de börjar bli medvetna om, att vår nuvarande ekonomi är raka motsatsen till taylorismen, ett förnekande av alla de mest elementära principerna för en förnuftig ekonomi, när folk tvingas använda 80 % av sin energi till att skaffa sig mat för dagen – givetvis inte pga någons onda vilja, utan i kraft av välkända orsaker. Vi kan bara ta oss ur detta kaos på ett enda sätt, nämligen med hjälp av den levande arbetskraften. Det finns ingen annan utväg. I annat fall kan vi varken skaffa fram kol, livsmedel eller maskiner. Den enda hävstång som kan åstadkomma förändringar är den levande arbetskraften. Detta torde vara alldeles uppenbart. Det är därför jag säger att vi måste använda denna arbetskraft, att vi måste inventera och mobilisera denna arbetskraft.

Det är dessa grundfrågor som är den röda tråden i mina teser som rönt en skarp tillrättavisning i *Ekonomitjerskaja Zjizn*, en tillrättavisning jag inte kan ta på allvar, men som orsakat viss debatt i fackliga kretsar. Inom de närmaste dagarna ska jag hålla ett anförande i Fackliga centralrådets partifraktion och jag hoppas då att de missförstånd som uppenbarligen finns kommer att redas ut.

Men nu vill jag ta upp mina teser. För det första var de inte avsedda att komma i tryck i denna kortfattade form. Här uppstod rent faktiskt ett missförstånd. Invändningarna mot mina teser kommer fram i en artikel skriven av kamrat Rykov, en artikel som är okonkret och ger föga plats för att dra några slutsatser, vidare i satiriskt hållna anmärkningar nedtecknade av kamrat Larin, samt i en artikeln av kamrat Goltsman. Om man skalar bort deras sekundära invändningar, ex.vis vad gäller demobiliseringens tidsperspektiv, alltså om den frågan rests i rätt tid eller ej, anklagas mina teser för två försyndelser: För det första för sin militarism och för det andra för sin decentralism.

I allmänhet är vi ju vana vid att koppla samman militarism och centralism, men här anklagas jag alltså för nämnda två och synnerligen svåra försyndelser. Kritiken för påstådd decentralism faller egentligen på senaste Sovjetkongressen, där som bekant kamrat Larin³ och jag i viss mån stödde den opposition som kom utifrån landet och som kämpade mot de allerstädes närvarande byråkratiska formerna av centralism och som krävde att kongressen skulle ta större hänsyn till lokala initiativ och den lokala kreativiteten. Resolutionen från Sjunde Sovjetkongressen⁴ kräver som bekant, att våra ekonomiska organ ska bereda de lokala initiativen större utrymme. En del av dem som arbetar med ekonomiska frågor har tolkat detta som att kongressen kapitulerade för regionaliseringssträvanden och lokalpatriotism. Nu riktar de samma förebråelser – men inte mot Sjunde Sovjetkongressen, vars beslut ju är vår lag – utan mot mina teser. Det är en diplomatisk manöver som måhända kan tyckas enkel, men som ändå inte manar till efterföljd. I varje fall är jag beredd att ta strid i båda riktningarna – både för att försvara kongressens beslut och mina egna teser.

I mina teser sägs att ”en socialistisk ekonomi förutsätter en generell plan, som omfattar ett helt territorium med alla dess naturrikedomar, med alla produktionsmedel och dess levande mänskliga styrka, m.a.o. de medel och den styrka proletariatet har till sitt förfogande inom ramarna för den totalstatliga helheten, dvs med samma kraft, som varje enskild företagare strävar att använda sin styrka och sina medel inom ramarna för sin fabrik eller sitt jordbruksföretag”. Detta är den grundläggande tesen. Helt klart talas här om ett centralistiskt uppbygge.

Vidare en konkretisering av sådant som är möjligt respektive omöjligt att göra idag (punkt 6). ”Det kan inte ens bli tal om, att det ur detta läge av en enorm förstörelse och ekonomiskt kaos, i vilket vi ser en kombination av rester ur det förgångna och embryon för framtiden, vore möjligt att ta ett omedelbart språng in i en centraliserad ekonomi i landsomfattning. Det krävs oundvikligen en längre period, under vilken ansträngningarna uppifrån att centralisera ekonomin på nya sociala grundvalar, kommer att åtföljas av försök och ansträngningar att återupprätta lokala ekonomier med hjälp och medel från de närmaste regionerna”.

Den här punkten är tydligen den mest kriminella. Här sägs att vi är inne i en övergång från privaträttslig och kapitalistisk ekonomi till en kommunistisk, och att de sker under svårast tänkbara förhållanden, där rester av det förgångna och embryon för framtiden sammanflätas till ett enda enormt kaos. Att i detta nu försöka förverkliga en centraliserad plan, då vi bara med största svårighet kan frakta nödvändiga material från en plats till en annan – är ingenting annat än en byråkratisk utopi. En plan måste stå i samklang med reella resurser och medel.

Vi har tagit död på och förintat småindustrin, men nu håller den på att återskapas i form av hantverk – på storindustrins bekostnad. Vi har tagit död på den medelstora industrin, vi har socialiserat storindustrin, men den lokala efterfrågan har vi inte lyckats ta av daga. Det finns en lokal efterfrågan på spik och hästskor. Och att tro, att vi den närmaste tiden helt och fullt,

eller åtminstone till hälften, skulle kunna tillgodose denna efterfrågan med hjälp av en centraliserad ekonomi – är ingenting annat än ren och skär byråkratisk utopi.

Ibland är det nödvändigt att fördela produktionens avkastning med hjälp av lokala krafter och medel. Det som behövs i de viktigaste produktionsbranscherna måste givetvis fraktas vissa sträckor om det är möjligt. Men om vi ex.vis inte kan frakta kol från Tomsk då måste Tomskregionen få möjligheter använda sitt kol och med lokala medel i första hand tillgodose den lokala efterfrågan, för att sedan och steg för steg ansluta regionens koltillgångar till den allmänna planen.

Naturligtvis har kamrat Rykov rätt, då han i sin artikel påpekar, att Europas utarmning lett fram till centralisering, men därav ska man inte dra den slutsatsen, att de bästa förutsättningarna för centralisering finns för handen då, när utarmningen är fullständig. Någon sådan strävan har vi inte. I ett land som har naturtillgångar, men en dålig transportsektor och ett dåligt redovisningssystem, kommer det en dag då centralismen – om den vill vara till nytta – måste samordna sitt arbete och sina planer med det lokala initiativet, med de lokala råvarutillgångarna osv. Den frågan avgörs i Högsta folkhushållningsrådet, dvs just i själva centrum. Inom vilka ramar? Inom de ramar som den centrala apparaten fastställer. Är detta något som sker idag? Ja, det gör det.

Inom konsumtionen sker detta i form av spekulation med brödsäd och andra livsförnödenheter, inom produktionen i form av hembränning och all slags annan tillverkning i hemmen, något som är spritt till alla områden – tvåttillverkning, skomakeri- och skradderiverksamhet i hemmen osv. Denna hembränning och hemtillverkning är en de lokala behovens protest mot en centralism som inte kan tillgodose deras behov. Kamrat Lomov säger, att vi under inga förhållanden får tillåta hembränning. Men hur ska man kunna förbjuda hembränning på platser där det inte går att få tag på brännvin på annat sätt? Jag talar om produktionen, om den halv-illegala eller helt illegala produktion, som sker ute i byarna och som är av enorm betydelse för folkhushållningen, ty utan denna produktion skulle landet dö. Hur skulle vårt land kunna klara sig utan spik, utan hästskor? Antingen stjäls dessa saker ur förråden, eller så tillverkas de i bysmedjorna.

Denna något karikatyrmissiga period i vår ekonomis utveckling är en oundviklighet. Det handlar om en övergångsperiod från den störtade kapitalismen till en socialistisk ekonomi under svårast tänkbara förhållanden. Jag ska ta ett exempel. Om t.ex. en metallstege rasar samman i Kazan eller Saratov, så måste vi – för att kunna laga och svetsa ihop dessa fyra-fem trappsteg – göra tio gånger större ansträngningar än dem som kamrat Litvinov⁵ var tvungen göra för att kunna ta sig till Köpenhamn. På plats, dvs i verkstaden, kan arbetet utföras på några dagar, men nu är det ju så att den här verkstaden står till någon överstyrelses förfogande. Ivan Ivanovitj, han som chefar över verkstaden säger till Ivan Petrovitj som är militärkommendant i guvernementet: ”För allt i världen, visst skulle jag kunna åta mig jobbet, men nu är det ju såhär, att det finns ett centrum som inte tillåter mig att göra det – så du får vända dig till centrum”. Det här är ett exempel på en skadlig centralism och helt uppenbart måste det skapas förhållanden som bevarar nämnda verkstads integritet som del av en trust och samtidigt ge verkstaden möjligheter att tillgodose de mest trängande lokala behoven – utan att den på något sätt bryter mot den generella produktionsplanen.

Vi kan ta ett annat exempel. Staden Tula har en vapenfabrik i vilken det finns en av landets bästa instrumentverkstäder. Låt oss säga att någon av de verkstäder i Tula där man reparerar ånglok skulle behöva ett visst instrument. Har då instrumentverkstaden vid vapenfabriken i Tula rätt att tillverka och lämna ut detta instrument i ett trängande läge? Under nuvarande förhållanden måste först en eller två arbetare skickas till Moskva för att utöva påtryckningar på centrum. Här i Moskva får de knacka dörr överallt, de förlorar en massa värdefull tid,

under vilken instrumentet de behöver hade kunnat tillverkas. Det skapas en ohållbar situation och det är knappast konstigt att folk är förbannade i Tula.

Å tjänstens vägnar har jag rest i många guvernement och i åtminstone tjugo av dem har jag haft sammanträden av militär karaktär med lokala myndigheter, med cheferna för folkhushållningsråd och militära transportförband. Och överallt har det framgått att det finns lokala produktionsenheter som skulle kunna tillgodose nödvändiga behov, exempelvis för tillverkning av skindor eller för att sy militärkappor, men samtidigt saknas här varje kommunikation mellan organen. Det råder en total kontaktlöshet! Varje organ tvingas varje gång vända sig till centrum samtidigt som direktiv från centrum ofta står i strid med den lokala situationen. Det händer att man t.ex. får order om att frakta en viss kvantitet vadmal från ett guvernement till ett annat, samtidigt som skradderiernas hyllor gapar tomma och där bara finns knappar – och detta sker i samma nu som vadmal håller på att fraktas till någon avlägsen plats där man saknar knappar.

Helt klart måste den vertikala centraliseringen kompletteras. Naturligtvis finns det inget exakt recept för detta, men det måste finnas några slags horisontella länkar. Inom vissa ramar måste vi släppa fram det lokala initiativet. Jag måste säga att det klander man i början kunde höra om lokala myndigheters spontanistiska agerande, nu är som bortblåst. Kanhända finns det kvar rester av detta tänkande i en del socknar och kommuner, men myndigheterna ute i guvernementet håller ett strängt vakande öga över dessa företeelser, och i städer och regioncentra är läget än bättre. Ute i guvernementen finns med andra ord välutbildade kadrer som man kan lita på och som inte känner sig som provinsståthållare, utan är intresserade av ett sammanhållet ekonomiskt system.

Det är den enkla tanken bakom viljan att kombinera centralismen med det kreativa initiativet lokalt. Det var också den tanke som ombud utifrån landet förde fram på Sjunde Sovjetkongressen. Vad beträffar mig personligen så har jag under det senaste året skickat hundratals telegram som protest mot den överdrivna centralismen såväl inom Högsta folkhushållningsrådet som inom militärförvaltningen. Vi har t.ex. Arméns centrala underhållsförvaltning⁶ o.a. institutioner som ibland demonstrerar en fullkomligt meningslös byråkratisk centralisering. Kritiserar detta så är det på intet sätt något brott mot centralismens principer.

Kamrat Goltsman har helt fel när han påstår, att jag skulle föreslå en upplösning av den centraliserade ledningen. Ett verkstadsföretag, vilket är en del av en trust, som har nationaliserats, socialiserats och underställt en viss överstyrelse, ingår likafullt i en lokal ekonomi. Detta företag behöver ved, vatten, kärror och hästar. Företaget är en länk i en viss centraliserad mekanik, med också en länk i det lokala livet. Därför måste detta företag upprätta organiserad kontakt med de lokala myndigheterna. Det måste finnas en sådan förbindelse mellan verkstadsföretaget och folkhushållningsrådet i berörda guvernement. Och eftersom gränserna för dessa kontakter kommer att sättas av Högsta folkhushållningsrådet, så är det här inte alls något attentat mot centralismen.

Slutligen har också den tes i vilken jag föreslår att det ska upprättas territoriella produktionskretsar⁷ framkallat viss indignation. Men den tesen hör intimt ihop med det jag redan sagt. Dessa territoriella produktionskretsar skulle kunna jämföras med våra militärområden. Rådsrepublikens territorium är indelat i sex eller åtta regioner. Mobilisering av befolkningen sker via mobiliseringsstyrelsen inom Allryska generalstabens, vilken i sin tur har länkar ut till regionernas mobiliseringsstyrelser, som är anpassade efter lokala förhållanden och som med hjälp av sina apparater genomför själva mobiliseringen och samlar truppformationerna osv. På det ekonomiska området måste allt detta ske i än högre grad. Militärområdena måste höra tätt samman med våra ekonomiska regioner – med den metallurgiska industrin, textilindustrin,

lantbruket osv. Denna indelning av landet är framkallad av dess naturliga förutsättningar och utgår från ekonomins och produktionens villkor. Här kan svårigheterna bli av ett annat slag.

Hur ska man t.ex. fastställa gränserna mellan dessa regioner, vilka principer ska man följa i den mån textilindustri, kemisk industri och annan industri sammanfaller med varandra eller där linjerna mellan dem korsar varandra? Det verkar som vi måste ta reda på hur en i grunden typisk region bör se ut. Specialister och väl insatta människor måste bestämma om den administrativa indelningen och anpassa den till dess funktioner. Våra gamla guvernement, vars gränser en gång i tiden bestämdes av formerna för livegenskapen, agrarhushållningen och andra förhållanden som rådde då, har praktiskt taget inte ändrats sedan dess, men måste nu anpassas till koncentrationerna av proletärer och industri.

Den uppgiften bekräftades på Sjunde Sovjetkongressen. Frågan om dessa guvernement eller en eventuell sammanslagning av olika guvernement, måste åläggas produktionskretsarna. När vi sedan övergår till allmän arbetsplikt – och jag hoppas det sker inom en snar framtid – kommer vi naturligtvis inte att skicka en bonde från trakterna kring Perm för att bryta oljeskiffer utanför Narva. Alldeles säkert måste vi fastställa vissa territoriella produktionsdistrikt inom vars gränser arbetskraften kommer att röra sig. Då blir heller inte transportsektorn överbelastad. En del av arbetskraften tvingas pendla från område till område, en del av de viktigaste arbetarna tvingas pendla över hela landet. Allt detta är rent praktiska frågor, som måste diskuteras i detalj innan de börjar verkställas.

Vad är då en produktionskrets? Man tar t.ex. en grupp verkstadsföretag med tillhörande landsbygdspäriferi som ligger i gruppens grannskap och förvandlar denna grupp till en administrativ enhet. Sådana grupper kan därefter sammansluta sig i regionala enheter som kommer att vara sammankopplade med den enhetliga ekonomin och där proletariats makt kommer att bli enormt mycket mer levande och inte spridas för all världens vindar i massan av bönder.

Detta är, tror jag, huvudtankarna i mina teser. För att bearbeta dessa frågor har CK beslutat tillsätta en kommission som sträcker sig över de olika förvaltningarna och som kommer att behandla dessa frågor utifrån de erfarenheter varje förvaltning har. Den här kommissionen finns redan. I den ingår också fackliga representanter. F.ö. skriver Goltsman att jag skulle förutsätta, att dessa frågor kan lösas utan deltagande av fackföreningarna. Jag kan inte begripa var han fått det ifrån. Jag har ex.vis heller inte nämnt partiet, så då kan han ju sluta sig till att jag tänkt klara mig också utan partiets medverkan. Kamrat Rykov säger mycket försiktigt, att han tycker det är konstigt att jag i teserna inte nämner fackföreningarna i samband med mobiliseringen och inventeringen av arbetskraft. I samma tidningsnummer där kamrat Rykov indirekt förebrår mig för att jag skulle ignorera fackföreningarna, förklarar kamrat Goltsman direkt att jag tänkt klara mig utan deras medverkan, medan kamrat Larin spelar på någonting helt annat.

Kamrat Rykov skriver: ”Fackföreningarnas fortsatta stärkande och utveckling är en nödvändig förutsättning för att förbättra Sovjetrysslands ekonomi”. Medan kamrat Larin skriver: ”Ledningen för arbetslivet håller allt mer på att övergå till överstyrelserna från fackföreningarna, som i vissa av sina funktioner träder tillbaka efter ett förtjänstfullt men oundvikligen allt mer atrofierat arbete och där det också blir allt mer uppenbart, att fackföreningarna endast kan få nytt liv i form av överstyrelser”. Han menar alltså att livet allt mer håller på att förvandlas till överstyrelser, vilket jag finner vara helt fel. Våra överstyrelser kommer vi hundra gånger om att behöva förändra och reformera – medan fackföreningarna givetvis kommer att finnas kvar, kommer att växa på bredden och utvecklas, kommer att förbättra sina metoder. Fackföreningarna är huvudformen för arbetarnas organisering, medan överstyrelserna bara är sovjetinstitutioner. Det är detta svammel som borde angripas istället

för att förfasa sig, om någon skulle anse att man kan bygga det ekonomiska livet utan fackföreningarnas medverkan.

Kommissionen för allmän arbetsplikt har till dags dato haft två sammanträden. På sammanträdena har vi diskuterat allt av intresse för folkkommissariatet och för Fackliga centralrådet och där har vi inte haft en enda meningsskiljaktighet i de praktiska frågorna, utan istället har vi, enligt min mening, till punkt och pricka följt de riktlinjer för vårt arbete som tecknas i nämnda teser.

Vi har föresatt oss, för det första, att föreslå alla berörda organ att presentera sina planer. Högsta folkhushållningsrådet, Folkkommissariatet för jordbruksfrågor och Folkkommissariatet för vägar och kommunikationer kommer att presentera sina planer för den närmaste produktions- och fraktperioden. Alla tidigare planer som de haft måste bakas samman till en helhet och de måste tala om för oss hur mycket kol och hur mycket järn som kan framställas med hänsyn till nuvarande lager och tillgång på arbetskraft osv. Vidare ska de tala om att de för detta ändamål behöver si och så mycket kvalificerad arbetskraft av dessa och dessa kategorier, si och så mycket yrkesutbildad och ej yrkesutbildad arbetskraft. Dessa planer ska sedan presenteras för vår kommission. Detta görs för första gången.

Det här blir en första prövning för vår centralism. Kommissionen ska i sin tur fastställa hur mycket kvalificerad arbetskraft och hur stor andel grovarbetare som behövs. Men varifrån ska vi ta arbetskraften? För det finns en rapportkommission som inventerar tillgången på kvalificerad arbetskraft i existerande företag, i alla sovjetinstitutioner, i armén, på landsbygden. Hur ska vi då dra till oss denna arbetskraft? För det finns en kommission bestående av Folkkommissariatet för arbetsfrågor, fackföreningarna och Folkkommissariatet för inrikes frågor.

Samtidigt har militärledningen fått i uppdrag, att för det första, lösa frågan hur dess mobiliseringsapparat kan anpassas till den allmänna arbetsplikten med användande av tvångsätgärder. För det andra, hur vi i samband med demobiliseringen kan dra till oss de mest kvalificerade arbetarna och att utifrån deras registerkort fördela dem ut över landet, så att även dessa arbetare kommer att ingå i planen och kan bege sig direkt från kompanierna till en i förväg bestämd plats. För det tredje hur vi för direkta arbetsändamål ska kunna använda hela militärförband som av en eller annan orsak frigörs från sina militära uppgifter.

På östfronten har vi reserver. Om några friställda divisioner kunde förflyttas från östfronten till andra fronter, skulle segern vara vunnen på några veckor. Men vi kan inte förflytta dessa trupper. Därför skulle de kunna användas för produktionsändamål och för att t.ex. bryta kol osv. Med andra ord gäller det att utarbeta planer om hur vi ska kunna sätta in militärförbanden, använda den militära tvångsapparaten i mobiliseringssyfte och slutligen också hur armén ska användas i samband med demobiliseringen.

Och eftersom vi inte kommer att stå utan något försvar, aktualiseras frågor om att vi bör övergå till ett milissystem, om hur milissystemet ska kunna sammansmältas med våra blivande produktionsorgan, om hur våra milisområden skulle kunna ha samma gränser som våra territoriella produktionskretsar osv. Vi måste också ordna det så, att arbetare och idémässigt övertygade bönder, som är knutna till en viss ekonomisk bransch, på samma sätt ska kunna bli med i våra militära organisationer: De bästa arbetarna som befälhavare, mellanskiktet av arbetare som kärntrupp och bönderna som enkla soldater. Vi kommer inte att kunna återuppbygga ekonomin om vi inte först löser den uppgiften.

Det här är alltså det uppdrag militärledningen fått. Den 12 januari kommer kommissionen att sammanträda med full besättning och på det sammanträdet tas dessa frågor upp till behandling. Före 17 januari ska vi rapportera resultaten till Folkkommissariatets råd och partiets CK. Som jag redan sagt har det inte funnits några meningsskiljaktigheter bland

kommissionens medlemmar. Det som kommit fram i pressen i form av förebråelser, klander osv – är enligt min mening rent litterära missförstånd. Men jag menar också att kommissionen av naturliga skäl inte kunnat beröra alla frågor och att diskussionerna därför kommer att fortsätta.

I början av mitt anförande sade jag, att vårt läge är synnerligen svårt. Det är en situation som gör att vi svävar i dödsfara. Jag upprepar det än en gång: Inte ens i den stund Denikin befann sig norr om Orjol och Judenitj vid Pulkovohöjderna, var vårt militära läge sämre än vårt ekonomiska läge är idag. Hela vårt arbete måste utgå från en medvetenhet om denna sanning. Nu står vi inför uppgiften att demobilisera delar av vår armé och de styrkor den består av.

Vi måste nu mobilisera en arbetararmé och militarisera arbetarstatens ekonomi i den omfattning jag redan sagt. Dvs, kommunister som har ledande poster på arbetsplatserna måste förstå, att de nu tjänar arbetarklassens stora sak, att de måste bli föredömen när det gäller disciplin och liknande. Vår paroll bör därför vara ”Kommunister – till maskinerna!”. I partiets CK har jag föreslagit formuleringen att ”folkkommissarier bör utses till växlare inom järnvägen”. Och eftersom läget är gynnsammare på det militära området än på andra, har jag föreslagit att vi ska börja med Militärkommissariatet.

Vi måste skapa en sådan stämning inom kadern, att inga som helst hierarkiska förevändningar – vem kadern än är, om han eller hon t.o.m. är medlem av Centrala exekutivkommittén eller Folkkommissariernas råd – ska vara nog för att någon ska kunna dra sig undan. Kommunister ska i första hand skickas iväg för att rycka upp transportsektorn. Vår första uppgift är att se till, att antalet trasiga ånglok på en månad ska ha sjunkit från nu 51 % till då 49.

Vi måste radikalt förändra det förhållandet jag redan berättat om, att 80 % av människornas energi går åt till att skaffa mat för dagen. Det är inte uteslutet att vi måste övergå till samhällelig utspisning, dvs absolut varenda sovjetisk arbetare – från ordföranden i Centrala exekutivkommittén till den allra yngste arbetaren – är tvungen inta sina måltider i de allmänna matsalar som kommer att finnas vid fabriker och institutioner. Detta är inte bara en åtgärd för att spara på människors individuella ansträngningar – av vilka 80 % går åt till att skaffa sig sin matranson – utan blir också en enorm skolning i samhällelig arbetsfostran.

Vi måste införa etiska normer som närmast kan kallas spartanska⁸, normer som helt och hållet utgår från det läge vi befinner oss i. För det första måste arbetsfrånvaron reduceras till noll. Vid det gemensamma bordet råder den allmänna meningen. Den som inte arbetat får heller ingen varm matranson. De disciplinära åtgärderna, de strängaste disciplinåtgärderna, måste stå i överensstämmelse med tragiken i vårt ekonomiska läge. Naturligtvis finns pratmakare, som påstår att vi inte kan tvinga arbetarklassen att arbeta. Om vi bara hade använt oss av sådana åtgärder, då skulle vi naturligtvis inte lyckats bygga armén, men vi använde även repressalier. Vi fostrade soldaterna och vi utförde ett enormt politiskt arbete.

Och när vi för ett och ett halvt år sedan tvingades säga, att nu är det dags för arbetarna från Petrograd att bege sig ut på landet, för att där med bajonetten i sin hand tvinga de lata bönderna att dra ut i strid – då sade samma pratmakare, att se det kommer arbetarna aldrig att göra, att det ingenting blir av med det, att arbetarna är alldeles för snälla för att med bajonettens hjälp tvinga bönderna ut i krig. Men arbetarna gjorde det. Samma sak kommer att ske inom industrin. Naturligtvis finns hundratals nyanser och övergångsstadier om vi jämför en progressiv arbetare och en bonde från trakten kring Perm – och det gör att vi framförallt måste ägna oss åt fostrande verksamhet, måste bli organisatoriska föredömen. Jag tror att sådan där gemensam utspisning kommer att tjäna som en av formerna för social fostran, men att den måste kompletteras även med andra åtgärder.

Jag måste påminna om, att vi inte är ett parti vilket som helst, utan ett parti som organiserar en klass, ett statsbärande parti. Vår situation är i hög grad tragisk och här krävs åtgärder till

självförsvar mot förfall och rovdrift. Här krävs en ny stötspelare som framförallt måste bestå av, att vi mobiliserar arbetarklassens bästa element till industrin. Arbetare, till maskinerna, till arbete! Vi måste skapa en kult kring det fysiska arbetet – så att det blir uppenbart för var och en att revolutionen nu har börjat bygga landet.

Vi måste få en attitydförändring i människors psyke. I våra administrationer ska vi bara lämna kvar de kadrer som behövs mest och bäst, i vår armé ska vi bara lämna kvar ett minimum av kadrer och soldater – resten ska in i produktionen, in i ekonomin! Arbetare, till maskinerna!

I produktionen ska vi införa de allra bästa rutiner i fråga om den precision och tillförlitlighet som arbetarna erövrat i armén; vi ska införa dessa rutiner i fackföreningarna och via dem in i överstyrelserna; vi ska befria centralismen från dess byråkratiska barlast, öka initiativet underifrån, förena det med centralismen och införa den allmänna arbetspliktens principer; vi ska med hjälp av den proletära arméns bästa element vänja bönderna vid en permanent naturaskatt i form av brödsäd – ja, detta är några av våra högst prioriterade uppgifter.

Så länge vi har brist på bröd måste bönderna lämna en naturaskatt i form av brödsäd till den sovjetiska staten. Det måste kunna ske under hot om skoningslöst våld. Om ett år har bönderna vant sig vid naturaskatten och kommer därför frivilligt att lämna ifrån sig brödsäd till staten.

Vi ska avdela proletära förband uppgående till ett par-tre tusen man för att skapa livsmedelsbaser. Och när vi väl har skapat dessa baser, när vi skapat förutsättningar för ett ekonomiskt liv, skapat förutsättningar för en allmän arbetsplikt som är såväl tvingande som enormt fostrande – då kommer vi också att få ordning på vår folkhushållning. Hade vi fått 12 år på oss skulle vi naturligtvis kunna använda alla tolv åren till fostrande verksamhet. Men nu har vi inte ens 12 månader på oss och vi blir tvungna att till 33 % göra det med hjälp av tvångsåtgärder, precis som fallet var i armén. Här finns inte plats för sentimentala resonemang. Om det är bra eller dåligt vet jag inte, men då detta är fullkomligt nödvändigt för att rädda rådsrepubliken, så kommer arbetet att utföras.

Efter en period med vissa missförstånd, polemik och tvister inom arbetarleden – kommer detta utan tvivel att bli omsatt i praktiken. Arbetarklassen är genomsyrad av ett sådant medvetande. Och jag tvivlar inte på att rådsrepubliken kommer att kunna räddas – om bara arbetarna återvänder till maskinerna, ordnar gemensam utspisning på arbetsplatserna och inför en allmän arbetsplikt.

1920, Arkivet

Översättning: *Kjell Berglund* från 1:a ryska upplagan av Trotskijs *Samlade verk* (Sotjinenija), band XV, utgiven i Moskva 1927. Även noterna är från denna utgåva.

Noter

¹ *Militarism* – försvarspolitik i moderna stater, där utrikes- och inrikespolitik underställs vissa intressen, målet är att bygga upp stor militär slagkraft till sjöss och till lands och att allsidigt utveckla krigsindustrin. Den moderna militarismen hänger intimt samman med de borgerliga regeringarnas imperialistiska begär. Till sin karaktär är militarismen en helt öppen form av klassherravälde med hjälp av den militära och byråkratiska apparaten. Under imperialismens epok, då de kapitalistiska staternas hela ekonomiska politik är inriktad på kamp om marknaderna, inflytelsesfärer och liknande, är militarismen ofrånkomligen en imperialismens ”medresenär”, ett av de viktigaste medlen för att erhålla överprofiter och för att konsolidera de imperialistiska monopolens ställning på världsmarknaden. Därför måste militarismen – precis som imperialismen i sig – betraktas som en produkt av slutstadiet i monopolkapitalismens utveckling.

² *Taylorism* – ett vetenskapligt system för att organisera arbetet i produktionsprocessen, uppkallat efter sin skapare, den amerikanske ingenjören Taylor. Under kapitalistiska förhållanden är taylorssystemet ett verktyg för intensiv utsugning av arbetarna. Lenin brukade beteckna taylorssystemet som ”ett vetenskapligt system för att pressa ut svett” (se vidare i band XII, not nr 135).

³ Här syftas på ett inlägg av Lenin i Sjunde Sovjetkongressens organisationsutskott, i vilket han ansåg det riktigt, att ombud utifrån landet angriper överdriven byråkratism i överstyrelser och centra och menade, att det måste ske en rejäl utrensning i dessa institutioner. Samtidigt varnade Lenin för sådana åsikter som säger, att byråkratism, långbänkar och annat ont, bara kan utrotas genom organisatoriska förändringar. Lenin sade följande: ”Om flertalet lokala kadrer efter en allsidig diskussion kommer fram till, att guvernementssovjeter och guvernementens jordbruksavdelningar måste underställas dem, så är väl det bra – låt oss göra ett försök i den riktningen, så får vi se hur det tar sig ut i praktiken”. Lenin sade sig vara överens med Trotskij om, att det inte finns några mallar för att bygga vår ekonomi och pekade på behovet av att samla lokala erfarenheter, ta dessa erfarenheter i beaktande och i praktiken testa dem ”för att slutligen kunna fastställa hur vi ska förhålla oss till de problem vi står inför”.

Avslutningsvis underströk Lenin att han helt delade Trotskij's åsikter i denna sak:

”Dessutom är jag helt överens med kamrat Trotskij när han säger, att man här gjort dåliga försök att framställa våra tvister som tvister mellan arbetare och bönder och att det är fel när även frågan om proletariats diktatur dragits med i debatten. Enligt min mening är dessa försök i grunden felaktiga. Frågan om proletariats diktatur kan tas upp i sådana lägen då vi håller på att undertrycka bourgeoisie – då kan vi föreställa oss denna fråga, då behöver vi denna diktatur – ty endast med dess hjälp kan vi undertrycka bourgeoisie och överlämna makten till den del av det arbetande folket som orubbligt kan verka i den givna riktningen och dra till sig allt fler och fler vacklande. I detta fall ser vi ingenting liknande framför oss. Vi tvistar om hur mycket mer centralism vi behöver på varje givet område i det givna ögonblicket och i vilken mån vi måste korrigera det hela”... ”Här är det inte alls frågan om en konflikt mellan proletariats diktatur och andra samhällsliga inslag. Här är frågan om vårt sovjetiska återuppbyggnadsarbete, en fråga som, enligt min mening, knappast ens är konstitutionell, även om många har menat, att det finns behov av att göra förändringar i vår konstitution”.

[Det ovan citerade Lenin-talet hölls 8 december 1919. Det finns på engelska i Lenins *Collected Works* vol 30 (”Speech In The Organisation Section”). Någon svensk översättning har ej hittats. – *Red anm*]

⁴ *Sjunde Sovjetkongressen* – ägde rum 5-9 december 1919. Kongressrepresentationen var följande: 992 delegater med beslutande röst, varav 883 medlemmar av RKP, 34 partilösa, 3 revolutionära kommunister, 1 medlem av Ukrainas kommunistiska parti (”borotbisterna”), 1 anarkokommunist. Kongressen hade 387 delegater med rådgivande röst, varav 330 medlemmar av RKP, 27 partilösa, 5 maximalister, 5 Poalei-Zion, 3 socialist-revolutionärer, 2 medlemmar av Ukrainas kommunistiska parti (”borotbisterna”), 3 representanter för förenade judiska SDAP, 2 från Bund, 3 från RSDAP(m), 4 revolutionära kommunister, 1 från revolutionära kommunisters minoritet.

Kongressen samlades vid en tid som kännetecknades av att inbördeskriget var inne i sitt slutskede. I samband med att landet trädde in i en fredligare tid dök ekonomiska frågor upp på första planet. Livsmedelsfrågan, bränslekrisen och organisationsfrågan låg i centrum för kongressens uppmärksamhet.

Under kongressarbetet avslöjades, att det bland delegaterna fanns olika synpunkter på frågan om den organisatoriska strukturen och lokala och centrala myndigheters funktioner, å ena sidan, samt formerna för ekonomins ledning (arbetarkollegier eller enmansledning), å den andra. Kongressen beslutade, att ledningen över de lokala avdelningarna skulle bli kvar i händerna på centrala institutioner (överstyrelser och centra), medan hela arbetet med den organisatoriska ledningen och kontrollen av överstyrelsernas och centranas lokala avdelningar koncentrerades till guvernementens exekutivkommittéer.

⁵ *Litvinov* – se band III. andra delen, not nr 160.

⁶ *Tsentralnoje Upravlenie Snabzjenija Armii (TSUS)* (Arméns centrala underhållsförvaltning) – inrättades 1 juni 1918. TSUS leddes av Centralförvaltningens råd. TSUS underställdes Militära revolutionsrådet och arbetade med alla frågor som hade att göra med arméns underhåll och livsmedelsleveranser till armén.

⁷ *Kamrat Trotskij's teser om territoriella produktionskretsar*. Den 28 februari 1920 överlämnade kamrat Trotskij ett förslag om övergång till milissystem till RKP's CK. I första punkten i dessa teser heter det: ”När vi nu närmar oss slutet på inbördeskriget och det skett gynnsamma förändringar i Sovjetrysslands internationella läge, aktualiseras frågorna om grundläggande förändringar i vår militära organisation i enlighet med landet oeftergivliga ekonomiska och kulturella behov”. Trotskij skisserar här i grova drag en omorganisation av republikens väpnade styrkor. I tredje punkten kan vi läsa följande:

”Den nuvarande övergångsperioden, som kan bli långvarig, måste motsvaras av en sådan organisation av de väpnade styrkorna, där det arbetande folket får möjligheter till nödvändig militär utbildning, samtidigt som det i minsta möjliga mån dras undan från sitt produktiva arbete. Endast en Röd arbetar- och bondemilis som bygger på territoriell grundval kan bli ett sådant system”.

Och vidare den fjärde punkten: ”Det sovjetiska milissystemets innersta väsen måste bestå i, att armén på allt sätt kommer närmare produktionsprocessen på ett sådant sätt, att den levande mänskliga arbetskraften i vissa ekonomiska regioner samtidigt utgör en levande mänsklig styrka i bestämda militära förband”.

Femte punkten: ”Milisförbanden (regementen, brigader, divisioner) måste, med avseende på sin territoriella spridning, anpassas till industrins territoriella placering, så att industriregionerna med sin vidhängande jordbrukande periferi, skulle komma att utgöra grundvalen för milisförbanden”.

Teserna avslutas med följande konstaterande: ”Under vår utveckling i riktning mot ett väpnat kommunistiskt folk, måste milisen i dagens läge bibehålla den proletära diktaturens alla särdrag i sin organisation”.

Teserna sammanställdes och överlämnades till CK av den anledningen, att Ryssland vid den här tiden (februari 1920) redan så smått hade börjat övergå till en fredlig återuppbyggnad. Det faktum att krigsfronterna försvann och att tyngdpunkten flyttades till ekonomiska frågor, gjorde att en reorganisering av Röda armén kom upp på dagordningen. Det krig med Polen som började i april 1920 och Wrangels offensiv gjorde emellertid, att denna fråga återigen sköts på en obestämd framtid. Först 1923 fick frågan sin lösning i form av ett dekret om övergång till territoriella produktionskretsar gällande för arméorganisationen.

⁸ *Spartansk etik.* – En etiskt förhållningssätt som anses ha präglat spartanerna, den härskande klassen i Sparta, en av det antika Greklands stater som var belägen i södra delen av Peloponnesos – vilken alltid betraktats som särskilt sträng och enkel. Spartanerna, som var främlingar komna från norr och som lagt under sig och exploaterade ursprungsbefolkningen, hade organiserat sig i krigarklaner som ägnade mycken möda åt krigsövningar och fysisk fostran. Spartanernas anspråkslöshet, uthållighet, dristighet och stränga enkelhet kom att bli ett ordstäv.